

MUSEO ASTO
RAKEN-
KIRKISTO LINEN
M. J. F33/268-67 saap. 2/8-67
NOUSIAINEN

Kertomus Nousiaisten kirkon tarkastuksesta ja ehdotuksia konser-
vointi- ja restaurointitöiden toteuttamiseksi.

Suoritettujen tutkimuskaivausten aikana tein muutamia tarkastus-
matkoja Nousiaisten kirkkoon, mm. 19.6. tri Riitta Pylkkäsen kans-
sa ja 5.7., jolloin pidettiin neuvottelukokous, missä oli läsnä
useita eri asiantuntijoita, kuten lämpö- ja rakennesuunnittelijoi-
ta ja Muinaistieteellisen toimikunnan virkamiehiä arkkitehti
H.Havaksen johdolla.

Tutkimusten ja käytyjen keskustelujen perusteella esittäisin seu-
raavaa. Välittömästi sisäpuolisten lattiatutkimusten jälkeen olisi
siirryttävä perustusten tutkimus- ja konservointitöihin kirkon muu-
rien ulkopuolelle sen vuoksi, että kulttuurimaakerrosten korkeus-
ja runsaus sekä siitä johtuva seinämurien perustusten liiallinen
kosteus yhdessä sadevesien kanssa aiheuttavat aivan erityisen vaa-
rallista rapautumista tässä eräessä mielenkiintoisimmista keskiai-
kaisista kirkoistamme. Tämän hetkinen tilanne on sellainen, että
esim. kirkon itä- ja eteläseinän kulman läheisyydessä avatussa hau-
dassa on vettä. Pilareiden ja seinien alaosissa on kalkkilaasti ja
tiilet runsaiden eri laatuisten suolamuodostumien peittämät.

Muurien suhteellinen kosteus on 100% vieläpä 1-2 m korkealla enti-
sestä lattiatasosta. Kulttuurimaakerrokset ovat muodostuneet eri
korkuisiksi kirkon seinien läheisyydessä. Korkeimmillaan ne ovat
juuri eteläsivulla asehuoneen läheisyydessä.

Kirkossa on tehty vähäisiä hakkauksia seinien kalkkilaastirappauk-
sien ja maalauksien tutkimiseksi, niissä kohdissa, missä kaminat si-
jaitsivat. Tutkimuksen tulos osoittaa, että keskiaikainen seinära-
kenne on melko suorasisuisista kivistä rakentuva ja keskiaikaista
kalkkilaasti- ja -maalipintaa on vain vähän säilynyt, kun paksua
v. 1880 tehtyä, helposti irtoavaa rappauskerrosta poistettiin sen
päältä. Olisi toivottavaa, että tutkimuksia voitaisiin jatkaa näitä
rappauskerroksia poistamalla seinän alaosista lehterin korkeudelle
sekä pilareista että pilastereista, sillä olisi valitettavaa, jos
lattiakorkeuden alentamisen johdosta esiintulleet ja muut rikkoutu-
neet seinien ja pilareiden kohdat jouduttaisiin tilapäisesti rap-
paamaan.

Kirkkoon on ehdotettu yhdistettyä lattialämmitys- ja lämminilmameka-
nismia. Käsitykseni mukaan olisi pyrittävä siihen, että pysyttäisiin
ainoastaan lattialämmitysjärjestelmässä. Osoituksena siitä, että

lattialämmitys on riittävä tarvittavan lämpötilan kehittämiseen on tällä tavalla toimiva paljon suurempi Mynämäen kirkko ja Kangasalan kirkko.

Lämminilmakehittimien haitallisia ominaisuuksia ovat suhteellisen kosteuden alentuminen, kondensoituvan kosteuden lisääntyminen, pölyn liikkuminen ja melu. Tässä tapauksessa se aiheuttaisi myös tarpeettomia lisäkustannuksia.

Lähitulevaisuudessa olisi myös pyrittävä hoitamaan useita seurakunnan taide-esineitä, joita säilytetään kellotapulin huoneessa. Näistä mainittakoon P.Henrik-veistokseen kuuluvan kaapin saattaminen alkuperäiseen asuunsa poistamalla päällemaalausväri, sekä konservoimalla kaksi pahoin karisevaa kankaalle maalattua taulua, joiden aiheena on Viimeinen tuomio ja pappi Zachariaksen muotokuva.

Edellä esitetyn perusteella ehdottaisin seuraavaa:

I

- Kirkon ulkopuolinen perustus tutkitaan
- Tehdään suunnitelma ja toteutetaan kulttuurimaakerrosten poisto sekä sadeveden johtaminen kivettyjä avo-ojia myöten
- Eräitä liian lähellä kirkkoa kasvavia puita ja pensaita olisi poistettava
- Kaivauksien yhteydessä puhdistetaan ja korjataan kivien laasti-saumot kalkkilaastilla
- Työ toteutetaan lattianrakennustöihin liittyvänä suunnitelmana.

II

Pyritään luopumaan lämminilmajärjestelmän yhdistämisestä lattialämmitykseen.

III

Koetetaan saada tehtyä rakennus- ja maalaustutkimukset seinien alaosissa ja pilareissa, minkä jälkeen seinät korjattaisiin kalkkirappauksella ja maalauksella sekä pilarit ja pilasterit puhdistettaisiin tiilipintaisiksi. Mikäli kalkkimaalauksia löytyy, niiden restaurointi otettaisiin tehtäväksi lähitulevaisuudessa.

Veikko Kiljunen
Veikko Kiljunen